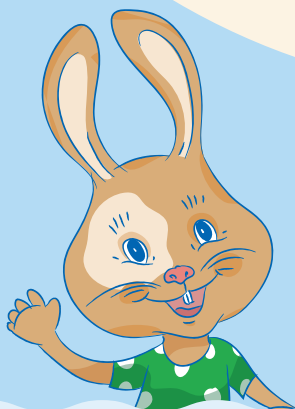

FHille

– för en god skolstart

 folkhälsan

Tema

DJUREN OMKRING MIG

Det här temat handlar om:

- Hur olika djur ser ut, låter och lever
- Att ta reda på fakta om djur
- Traditionella lekar med temat djur

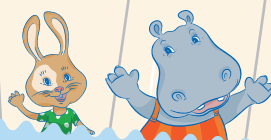
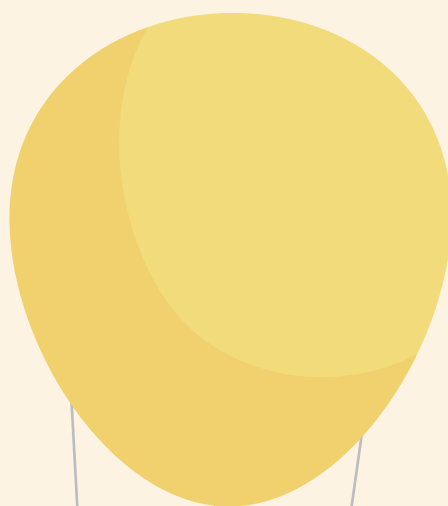

Illustration & layout
Terese Bast

Avsnitt 1	Avsnitt 2	Avsnitt 3
Lek 1 Prata om djur Ni läser Hopps brev och diskuterar olikheter och likheter hos djuren. HF ES	Lek 1 Mullvaden på promenad Ni läser boken och leker en fantasilek. HF ES	Lek 1 Olika djur Ni läser böckerna och funderar på djurens livsmiljöer. HF ES
Lek 2 Räkna djur Ni läser ABC-boken, väljer en bokstav och räknar djur som börjar på den. OF BK	Lek 2 Hitta fåglar Ni letar efter olika fåglar ute. OF ES	Lek 2 Var bor djuren? Ni pratar om var djuren lever och om deras boplatser. ES OF
Lek 3 Örn och björn Ni fantiserar och leker språklekar med djurnamn. FM ES	Lek 3 Hur gör småkrypen? Ni funderar på hur småkrypen lever och leker en lek. HF OF	Lek 3 Vilka djur kan bo hos oss? Ni resonerar kring hur djur lever och hur vi kan värna om djuren. ES FM
Lek 4 Hur låter djuren? Ni funderar på vad djurens läten brukar kallas och leker en lek. FM BK	Lek 4 Fiskforskare Ni tar reda på fakta om fiskar och målar och ritar en bild. OF BK	Lek 4 Djur på lur Ni leker en rörelselek ute om djurens olika livsmiljöer. HF OF

Läsförberedande färdigheter

Under småbarnsåren och åren inför skolstarten utvecklas viktiga språkliga färdigheter som lägger grunden för barnets lärande och en god läs- och skrivutveckling. En förutsättning för att barnet ska knäcka läskoden är att dessa färdigheter fått tillräckligt med näring, stimulans och tid att utvecklas. Centrala läsförberedande färdigheter är fonologisk medvetenhet, bokstavskunskap, hörförståelse och ordförråd, där vi även räknar in snabb benämning. Därtill betonas vikten av expressivt språk, eftersom förmågan att uttrycka sig är central för lärande och social samhörighet.

I samband med varje lek eller aktivitet i det här häftet har vi synliggjort vilka av dessa som särskilt övas i den. Ofta övas många färdigheter parallellt, men vi lyfter fram de mest centrala.

FM

Fonologisk medvetenhet – FM

Språklig medvetenhet handlar om förmågan att skilja på språkets form och betydelse. Språklig medvetenhet innebär exempelvis att särskilja orden i en mening, rimma och lyssna på längden på ord. Fonologisk medvetenhet är den del av den språkliga medvetenheten som fokuserar på språkets ljudstruktur. Eftersom läsning och skrivning bygger på att kunna särskilja och sammankoppla språkljud (fonem) är fonologisk medvetenhet en särskilt viktig förutsättning för läsinlärningen. Därför är det speciellt värdefullt att öva upp just den – kom ändå ihåg att hålla motivationen uppe genom att anpassa och göra det lekfullt för barnen.

BK

Bokstavskunskap – BK

Bokstavskunskap, dvs. att lära sig kopplingen mellan bokstavens form och dess ljud, är en nödvändig förutsättning för läsinlärningen. För läsutvecklingen är det viktigt att du fokuserar på hur bokstaven låter, inte dess namn. En del barn samlar nästan obemärkt kunskap om bokstäverna, deras namn och ljud då de får titta i böcker, se bilder av och tala om bokstäver. Andra barn behöver många upprepningar och medveten övning under en lång tid. Därför är det nyttigt att stimulera bokstavskunskapen på varierande, roliga och mångsidiga sätt i samband med annan verksamhet.

HF

Hörförståelse – HF

Hörförståelsen utvecklas som en del av språkförståelsen från första början av språkutvecklingen. Barnets hörförståelse av berättelser och högläsning har ett starkt samband med barnets läsförståelse under hela grundskoletiden. Läsförståelsen å sin sida är mycket central för all inlärning. Både hör- och läsförståelse bygger på språkförståelse över lag, men också på förmågan "att läsa mellan raderna". Förutom att förstå det som står "på raderna", behöver barn utveckla förmågan att tolka och dra slutsatser, koppla det de hör till sina egna upplevelser och bakgrundskunskaper. Ett utmärkt sätt att utveckla de här förmågorna är dialogisk högläsning där barn och vuxna tillsammans diskuterar och funderar över det man läser.

OF

Ordförråd – OF

Ordförrådet är en grundläggande byggsten i vår språkförståelse som påverkar barnets förutsättningar att förstå instruktioner, samtal och högläsning, men också att uttrycka sig själv. Barn behöver kunna tala både om sådant som finns "här och nu" och om mer abstrakta fenomen. Barn utvecklar sitt ordförråd utifrån de ord de erbjuds. Vår uppgift blir därför att servera en bred palett av ord. Då ca 80% av vårt ordförråd kommer från skriven text, är det givet att högläsning är ett ypperligt sätt att introducera nya, mångsidiga ord för barn. Förutom att läsa upp texten, behöver vi också tala om orden och fundera på vad de betyder och hur de används. För att lära sig ett ord behöver barnet nämligen ha många "krokar" i minnet. Visuellt stöd är också ett bra sätt att stöda barns ordinläring.

Förmågan att snabbt och korrekt återkalla ord från minnet kallas snabb benämning och har ett samband med utvecklingen av flyt i läsningen. Det handlar inte i första hand om storleken på ordförrådet utan snarare om förmågan att snabbt mobilisera ett ord. För att utveckla sin förmåga i snabb benämning drar barnet nytta av samma slags stöd i form av "minneskrokar", som vi också skapar för att barn ska komma ihåg och lära sig nya ord. Det innebär att vi ger mångsidiga exempel på hur man kan använda ett ord och hur det hänger ihop med andra ord.

ES

Expressivt språk – ES

Expressivt språk handlar om barnets förmåga att uttrycka sig. Den har ett samband med barnets ordförråd och snabb benämning. Expressivt språk förutspår inte direkt läs- och skrivinläringen, men det är viktigt med tanke på inläring och språkliga färdigheter över lag. I samtal och dialog där vi uttrycker våra tankar och vår förståelse av något skapas grogrund för lärande. Till expressivt språk hör dessutom att kunna uttrycka sina känslor, tankar och behov, vilket är betydelsefullt med tanke på barnets välbefinnande. Det är viktigt att känna att man blir hörd och att ens åsikter är värdefulla. Barnet behöver få tid och rum att utveckla sin förmåga att uttrycka sig och uppleva att hens bidrag till samtal är värdefulla.

Hej på dig FHille-kompis!

Nu ska jag berätta för dig vad det står på pärmen på det här häftet, det står:
Tema: Djuren omkring mig. Om jag har förstått saken rätt betyder ordet tema ett särskilt innehåll. Så då betyder det att innehållet och alla lekar i det här häftet handlar om djur. Toppen, eller hur, för djur, det är jag det! Fast haren är förstås bara en av tusentals, tusentals andra djurarter som finns här i vår värld.

Det finns ju delfiner och andra däggdjur, fiskar, fåglar, småkryp och insekter; jättestora och pyttesmå djur, djur på land, i luften och havet. En del djur lever där det är stekhet, andra trivs med iskallt. Hipp till exempel mår bäst när det är varmt, därför är vintern inte så lätt för honom. Visste du förresten att det finns djur som hela vintern sover eller ligger i dvala, och djur som är vakna på natten när resten av oss sover, knasigt, va? Och precis som ni människor bor i olika hus bor vi djur på olika ställen, bland annat i stackar, holkar, lyor och så hålör förstås, så där som jag.

Jag har också förvånats över att det finns fåglar och andra djur som lägger ägg i stället för att föda små ulliga gulliga ungar så som vi harar gör. Fast det förstås, nog blir ju fågelungarna hur ulliga och gulliga som helst rätt fort. Åh ja, det finns så mycket att begrunda och ta reda på om djur att allt omöjligtvis kan rymmas i ett häfte. Då är det bra att det finns böcker om djur att läsa och bläddra i. Och visst väntar mycket skoj och spännande dig och dina kompisar i det här häftet också!

Frågor till brevet:

- Hopp skriver om stackar, holkar och lyor – vilka djur tror du att bor i dem?
- Har du hört om djur som sover eller går i dvala på vintern – vilka då i så fall?
- Visste du att vi brukar säga att de går i ide? Var har du hört det?
- Däggdjur säger Hopp, vilka djur tänker du att Hopp då menar?
- Hur tror du att det kommer sig att en del djur lägger ägg?
- Och på tal om fåglar, hur kan de och en del andra djur flyga?
- Hopp har många frågor och funderingar – var brukar du ta reda på sådant du vill veta?

Text och bok i det här avsnittet:

Hopps brev och *Djurens ABC, en ska inte vara med!* av Anna Ribbing & Mia Nilsson eller *Ahmed Anka och Ödlan Örjan* av Carin Wirsén eller *Dino ABC* av Sarah Sheppard.

Lästips

Känn igen 250 djur och växter
av Björn Bergenholtz

Svenska däggdjur: jämför och lär känna 46 arter av Martin Emténäs

Mina första djurungar, Mina första insekter och Mina första fiskar
av Emma Jansson

Under ett rabarberblad: verser för människor och djur av Lena Sjöberg

Rörelsetips

Kom hem alla mina djurbarn:

Du är ledare och ställer dig några meter från de andra och ropar "kom hem alla mina barn". De andra frågar "på vilket sätt?" Då svarar du hur alla ska ta sig till dig, ex. smygande som tigern, galopperande som hästen, trippande som hjorten, flaxande som kråkan, pilande som svalan, simmande som gäddan, gungande som pingvinen. När ni använder bildstöd med många olika djur på blir det lättare att hitta på olika sätt att röra sig! Prova också på att byta ledare då och då.

Aktiviteter

1. Prata om djur

Ni läser Hopps brev och diskuterar olikheter och likheter hos djuren.

Använd: brevet från Hopp, pappersmuggar, snöre, knappar.

2. Räkna djur

Ni läser ABC-boken, väljer en bokstav och räknar djur som börjar på den.

Använd: ABC-boken samt papper och penna.

3. Örn och björn

Ni fantiserar och leker språklekar med djurnamn.

Använd: bilagan med djurens kroppsdelar, papper och lim.

4. Hur låter djuren?

Ni funderar på vad djurens läten brukar kallas och leker en lek.

Använd: bilagan med textkortet med djurläten samt sax.

PRATA OM DJUR

Läsförberedande:

HF

ES

Hörförståelse

Expressivt språk

Läs Hopps brev och samtala om djur och deras likheter och olikheter.

Använd:

- Brevet från Hopp.
- Pappersmuggar.
- Snöre och knappar.
- Sax.

Att göra:

- Läs brevet från Hopp och samtala utgående från frågorna.
- Pyssla tillsammans en "telefon" av de två pappersmuggarna.
- Samtala om djur.

Gör så här:

- Läs brevet och samtala utgående från frågorna.
- Ta fram pappersmuggarna, snöret och knapparna.
- Pyssla ihop telefonerna: Gör hål i muggarnas botten, trä snöret igenom hålen och fäst med knapparna inne i muggarna.
- Håll snöret spänt när ni pratar.
- Prata om djur som barnet känner till och har egna erfarenheter av.
- Fundera på hur de ser ut och hur de låter. Ställ också frågor om vilka likheter och olikheter de har. Lyssna aktivt på barnet och ställ följdfrågor till det barnet berättar. Låt barnet också ställa frågor till dig.
- Håll på så länge det är roligt!

Barnet lär sig:

- att vänta på sin tur och lyssna på andra
- att tänka noga och berätta om sina tankar
- att beskriva och förklara.

Om ni vill kan ni turvis prova på att rita ett djur medan ni blundar. Berätta vilket djur det ska bli och berätta medan ni ritar vad det ska föreställa – tassar, hovar, svans, morrhår o.s.v. laktta bilden tillsammans när den är färdig: Sitter alla kroppsdelar där de ska? Jämför, fundera och resonera.

RÄKNA DJUR

Läsförberedande:

OF

Ordförråd

BK

Bokstavskunskap

Välj bokstav och räkna djur och detaljer på dem.

Använd:

- ABC-boken.
- Papper och en blyertspenna.
- Bilagan med tärningen eller egen tärning.

Att göra:

- Välj en bokstav i taget.
- Titta noggrant, beskriv och räkna.

Gör så här:

- Ta fram boken, papper och blyertspenna.
- Titta på och samtala om de olika djuren.
- Räkna också djuren på sidan och peka medan ni räknar.
- Räkna sedan till exempel hur många ben, ögon, öron djuren har enskilt och tillsammans.
- Ni kan också anteckna på ett papper det ni räknar. Rita och använd siffror eller streck.
- Hitta tillsammans på flera detaljer att räkna och beskriva, exempelvis klor, tänder, horn, ränder och prickar.
- Använd arket med tärningen. Pyssla ihop tärningen eller använd en egen. Slå tärningen. Räkna prickar på den och leta efter samma antal detaljer på djuren. Ex. två prickar – två ögon, sex prickar – sex ränder, eller tre par öron!

Barnet lär sig:

- att repetera räkneramsan
- att räkna antal
- att titta noga och iaktta detaljer.

Om ni vill kan ni söka upp bokstäver i en tidning och ringa in dem. Slå upp en tidning och välj turvis en bokstav som ni ska leta efter. Ringa in bokstaven i texten. Räkna sedan hur många av de olika bokstäverna ni hittade.

ÖRN OCH BJÖRN

FM

ES

Läsförberedande:
Fonologisk medvetenhet
Expressivt språk

Lek en språklek utgående från djur och djurarter.

Använd:

- Bilagan med djurens kroppsdelar.
- Papper och penna.
- Sax och lim.

Att göra:

- Pyssla ihop djuren och laborera med djurnamn.

Gör så här:

- Klipp ut örnens och björnens kroppsdelar, klura ut vilka djur de tillhör och bygg ihop delarna till en örn och en björn.
- Lyssna på orden tillsammans och fundera på hur de låter – ja, precis, de rimmar!
- Skriv ner orden och titta på dem tillsammans – ser orden lika ut? På vilket sätt?
- Rimma vidare på andra djur och djurarter. Det rimmande ordet behöver inte vara ett djur. Nonsensrim fungerar också bra! Skriv ner era rim.
- Ni kan också skapa olika fantasidjur genom att kombinera kroppsdelarna på olika sätt och resonera kring fantasidjurens boplatser och levnadsvanor.
- Tänk ut helt nya kombinationer av djur och vad de nya djuren kunde tänkas heta: vad blir exempelvis kombinationen av hund och krokodil – hudil eller krokund?
- Limma till sist ihop örnen och björnen eller andra kombinationer av kroppsdelarna på ett papper. Om ni blir inspirerade av djurkombinationerna kan ni rita också era nya fantasidjur.

Barnet lär sig:

- att lyssna på hur ord låter och rimmar
- hur rimmen ser ut i skrift
- att använda sig av språket på ett fantasifullt sätt.

Om ni vill kan ni leka Knorren på grisen (eller Svansen på åsnan):

Rita en stor gris på ett papper som ni hänger upp på väggen. Ta fram en garnstump till knorr samt tejp eller häftmassa som ni fäster i ena ändan av garnstumpen. Bind en skarf för ögonen på den som börjar leken och snurra försiktigt runt några varv. Nu gäller det att gå fram till grisen och fästa knorren så nära grisens bak som möjligt. Om ni vill kan ni utse den som lyckats bäst till vinnare.

HUR LÅTER DJUREN?

Lek med djurens läten.

FM

BK

Läsförberedande:
Fonologisk medvetenhet
Bokstavskunskap

Använd:

- Bilagan med textkortet med frågor om djurläten.
- Sax.

Att göra:

- Klipp ut korten på arket.
- Lek en lek om djurläten.

Gör så här:

- Bläddra till bilagan med frågor om djurläten och klipp ut korten. Läs frågorna och djuren högt medan ni klipper och rikta uppmärksamheten på hur man brukar beskriva djurens läten.
- Ni kan också lyssna på och jämföra ljud i orden; vilka djurnamn börjar eller slutar på samma ljud (ex. höna och häst/mus och gris), i vilka djurnamn hör ni samma ljud (ex. tuppen och hunden), eller lyssna på skillnaden u/o/å i hund, ko, får.
- Vänd sedan frågekortet med texten neråt och bred ut dem på bordet.
- Lägg också korten med svaren (=djuren) på bordet, men med texten uppåt. Läs orden tillsammans så att ordbilderna blir bekanta för barnet.
- Vänd sedan turvis ett frågekort, läs det högt och para ihop det med rätt djur.
- En variation av leken är att endast använda textkortet med djuren. Lägg dem med texten neråt, lyft ett kort i taget. Läs djuret, låt som det och gissa.
- Ni kan också spela memory med textkortet genom att para ihop fråga och svar.

Barnet lär sig:

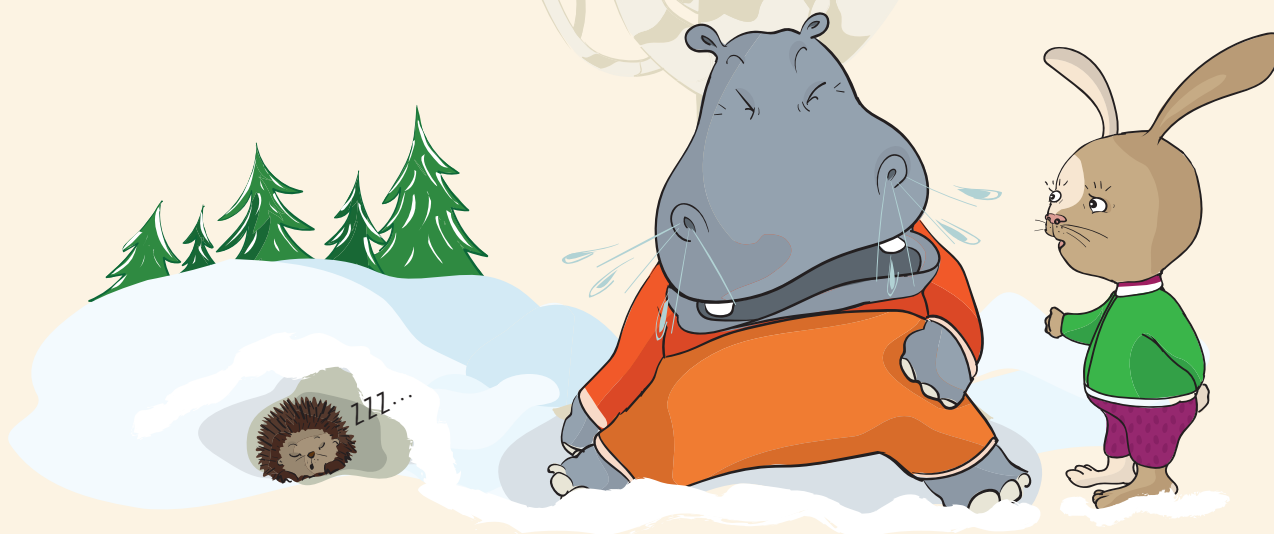
- vad djurens läten kallas
- att vara uthållig och träna minnet
- att lyssna efter och urskilja språkljud.

Om ni vill kan ni leka Följa John med djurtema:

Ställ er på kö ute eller inne. Den första i kön är "John" och rör sig framåt (och låter) som ett djur. Alla andra följer efter och rör sig (och låter) lika. Byt ut "John" och djur med jämna mellanrum så att alla som vill får leda kön.

Avsnitt 2

DET HÄR AVSNITTET HANDLAR OM OLIKA
DJURARTER OCH DERAS LEVNADSVANOR.

Böcker i det här avsnittet:

Det var det fräckaste av Werner Holzwarth & Wolf Erlbruch samt *Rättan Bettan och masken Baudelaire* av Annika Sandelin & Karoliina Pertamo eller *Här dansar herr Gurka* av Lennart Hellsing & Poul Ströyer.

Lästips

Fantastiska fakta om djur
av Maja Säfström

Fjärilarnas rekordbok och Myrornas rekordbok
av Katja Bargum

Den otroliga boken om havets djur
av Tom Jackson

Vilda djurboken: favoritdjur i svensk natur
av Martin Emtenäs

Jag vill ha en hund: handbok för barn som älskar hundar av Kalle Dixelius

Rörelsetips

Leken Land, skepp och hav "på småkrypsvis" ute: Välj först några småkryp och var de bor ex. myror-na vid tallarna, sniglarna vid gräsmattskanten och trollsländorna på berget. Ropa sedan turvis myra, snigel och trollslända medan barnen så snabbt som möjligt springer dit du ropar. Ni kan också krypa som myran, åla som snigeln och flaxa som trollsländan på respektive ställe.

Aktiviteter

- Mullvaden på promenad**
Ni läser boken och leker en fantasilek.
Använd: boken om mullvaden och en strumpa.
- Hitta fåglar**
Ni letar efter olika fåglar ute.
Använd: bilagan med bilder på fåglar samt en penna.
- Hur gör småkrypen?**
Ni funderar på hur småkrypen lever och leker en lek.
Använd: bilagan med bild- och textkort och sax.
- Fiskforskare**
Ni tar reda på fakta om fiskar och målar och ritar en bild.
Använd: färgpennor, vattenfärger, pensel, penna och papper.

MULLVADEN PÅ PROMENAD

HF

ES

Läsförberedande:

Hörförståelse

Expressivt språk

Lek en rollek om mullvaden och alla djuren.

Frågor till boken:

- Visste du att mullvaden lever under jorden? Var har du hört om det?
- Har du sett en duva på riktigt? När då, var, berätta!
- Hästen brukar bo i ett stall, eller hur? Vet du var hararna lever och bor?
- Harar och hästar äter samma sorts mat. Har du matat en häst någon gång, hur gick det till, vad gav du den för mat?
- Sagan om bockarna Bruse är kanske bekant för dig? Vad är det för skillnad på bockar och getter?
- Kon står i hagen och idisslar – vad kan det betyda?
- Hur kommer det sig att flugorna mumsar på dyngbollar?
- Minns du vilka andra djur än hunden och grisen som är husdjur?

Använd:

- Boken *Det var det fräckaste*.
- En strumpa.

Att göra:

- Lek tillsammans utgående från boken.

Gör så här:

- Läs boken och samtala utgående från frågorna. Spinn vidare på frågorna och dela med er av era olika erfarenheter om djuren. Under samtalets gång kan ni slå upp fakta om djurens levnadsvanor och livsmiljöer.
- Ta sedan fram en strumpa, placera den på ditt huvud och promenera runt med den utan att den faller ner. Låt barnet också försöka; visa att det är roligt men knepigt att gå med något på huvudet utan att det faller ner.
- Nu är det dags att leka berättelsen från boken!
- Välj roller enligt önskemål. Mullvaden håller strumpan på sitt huvud.
- Först möter mullvaden en duva och säger: "Är det du som har lagt en lort på mitt huvud?"
- Mullvaden säger: "Jag? Hur kan du tro det? Att jag skulle göra så!"
- Gör likadant med alla djuren. Bläddra i boken under lekens gång om ni behöver påminna er om händelseförloppet.
- Om ni vill kan ni använda olika röster för de olika djuren. Dramatisera berättandet tillsammans.

Barnet lär sig:

- att återkalla händelserna i berättelsen
- att använda sin fantasi och uttrycka sig
- att spela en roll och leva sig in i berättandet.

Om ni vill kan ni ute utforska olika former av djurspår: spår på marken, myrstigar, gångar i trädstammar, fågelbon, läten, avföring – vad annat? Besök en djurgård eller ett zoologiskt museum för att ta reda på djurens livsmiljöer och levnadsvanor, eller bekanta er närmare med mullvaden genom att söka upp fakta om den.

HITTA FÅGLAR

Läsförberedande:

OF

Ordförråd

ES

Expressivt språk

Ta reda på vilka fåglar som finns i er närmiljö.

Använd:

- Bilagan med bilder på fåglar.
- En penna.

Att göra:

- Iaktta fåglar i er omgivning och ta reda på vad de heter och hur de lever.

Gör så här:

- Samtala om vad som är utmärkande för just en fågel: hur vet vi att en fågel är en fågel?
- Fundera också på skillnaden mellan däggdjur och fåglar.
- Benämna fåglar ni känner igen och har sett tidigare. Försök tillsammans komma på olika fågelarter.
- Ställ exempelvis sådana här frågor:
 - Hur ser de ut? Har du hört hur de låter? Hur i så fall?
 - Var har du sett dem?
 - Vad brukar de göra?
 - Har du sett dem äta? Vad då i så fall?
- Lyssna aktivt och ställ reflekterande följdfrågor. Låt barnet beskriva och minnas i lugn och ro. Du kan också berätta mer om de fåglar du känner till.
- Gå sedan ut i närmiljön och ta pappersarket och penna med. Varje gång ni ser någon av fåglarna på pappret får barnet kryssa för den. Iaktta fågeln och läs på pappret vad den heter.
- Efteråt kan ni återkomma till pappret. Kolla:
 - Vilka fåglar har ni sett?
 - Vilka fåglar såg ni mest av?
 - Vilka fåglar såg ni inte alls? Hur kan det komma sig?
 - Såg ni också andra fåglar än dem som finns på pappret? Känner ni till vad de heter? Var kunde ni ta redan på det ifall ni inte ännu vet?
- Häng upp arket på väggen och fortsätt samtala och fylla på.

Barnet lär sig:

- namn på de vanligaste fågelarterna i er omgivning
- att iaktta och beskriva hur och var fåglar lever
- skillnaden mellan däggdjur och fågel.

Om ni vill kan ni ordna fåglarna ni sett i storleksordning, eller sortera dem enligt andra egenskaper, miljöer de lever i eller levnadsvanor. Samla iakttagelser under en längre tid och följ med vilka fågelarter som är vanligast i er närmiljö. Ni kan också fotografera eller rita fåglar som inte finns på arket och fortsätta utforska dem.

HUR GÖR SMÅKRYPEN?

HF

OF

Läsförberedande:

Hörförståelse

Ordförråd

Fundera på hur småkryp lever och lek en lek.

Använd:

- Bilagan med text- och bildkort.
- Sax.

Att göra:

- Undersök tillsammans hur småkryp lever.
- Klipp ut bild- och textkorten och lek med dem.

Gör så här:

- Utforska tillsammans hur småkryp lever: läs i böcker (kolla lästipsen i häftet), sök på nätet, gå på skogsutflykt, fråga varandra. Tänk tillsammans ut hur ni kunde göra för att ta reda på det ni vill veta.
- Fundera också på vad som är skillnaden mellan småkryp och insekt.
- Ta fram arket med textkorten och klipp ut dem. På varje kort finns en bild och en fråga.
- Nu kan leken börja! Dela ut ett kort till varje deltagare, alla kort behöver delas ut. Om ni leker på tumanhand delar ni korten mellan er.
- Börja leken genom att läsa frågan på ett av korten. Klura ut vilket småkryp det kunde gälla och kolla på vilket av korten småkrypet (=svaret) finns.
- Läs nu frågan på det kort ni hittade svaret på.
- Fortsätt så här att läsa och svara tills ni kommer till den sista frågan, vars svar finns på det kort ni började med!
- Hjälp åt under lekens gång, resonera och fundera tillsammans.

Barnet lär sig:

- att ta reda på information på olika sätt
- om olika småkryp
- att tänka efter och resonera.

Om ni vill kan ni bläddra i boken med ramsor och dikter. Sök upp dikterna med djur och läs dem. I boken *Råttan Bettan* finns ex. Ridramsa, Den hungriga kråkan och Har du sett. I boken *Herr Gurka* finns ex. dikterna Bulleribock och Grisrumpor. Vilka andra dikter eller sånger om djur känner ni till?

FISKFORSKARE

Läsförberedande:

OF

Ordförråd

BK

Bokstavskunskap

Utforska tillsammans fiskarter och rita och måla en bild.

Använd:

- Papper och penna.
- Färgpennor, vattenfärger och pensel.

Att göra:

- Skriv ner de fiskarter ni känner till och forska i fiskarnas levnadsvanor och miljöer.
- Skapa tillsammans en bild med fiskar.

Gör så här:

- Berätta för varandra om olika erfarenheter och minnen ni har av fiskar. Fundera till exempel på:
 - Har du varit med och fiskat, eller fiskat själv någon gång, vad hände då?
 - Känner du någon som brukar fiska fiskar, vem då i så fall?
 - Har du sett fiskar i butiken eller på torget?
 - Vilka fiskar har du själv ätit?
 - Har du läst om fiskar, eller sett dem på film, berätta!
- Skriv medan ni samtalar tillsammans ner namnen på de fiskarter ni känner till.
 - Fundera på var ni kunde ta reda på hur de ser ut och hur de lever. Lyssna noga på vad barnet föreslår. Ge också egna förslag.
 - Här kommer några förslag till: intervjua någon som vet, gå till bibban, läs i böcker eller på nätet, gör ett torgbesök eller titta i butikens fiskdisk. Ni kan också läsa på fiskförpackningar i butiken, skriv ner fiskarnas namn från dem och fortsatt utforska då ni kommit hem.
- Sedan är det dags att förverkliga barnets och dina idéer. Visa barnet att idéerna går att genomföra!
- Undersök och fundera tillsammans, skriv ner namnen på flera arter som ni stöter på medan ni forskar. Ta reda på hur fiskarna lever, vad de äter, hur de förökar sig och annat som barnet är nyfiken på.
- Ta fram stadiga papper, vattenfärger och färgpennor. Skapa undervattensmiljöer med vattenfärgerna och rita eller måla in fiskar och vattenväxter när vattenfärgerna torkat. Håll om möjligt framme bilder på fiskarna ni vill avteckna.
- Häng upp era bilder och fortsatt samtala om dem!

Barnet lär sig:

- att ställa frågor och ta reda på svar
- att fundera var man får tag på information
- att iaktta noga och rita verklighetstroget.

Om ni vill kan ni leka den traditionella leken Gäddan kommer. Dela in er i grupper, välj en fiskart för varje grupp och placera er gruppvis vid kanten av lekområdet. Du är gammalgäddan, ställer dig i mitten och ropar exempelvis "abborrar ut och simma!" Då springer gruppen med abborrar ut och runt gammalgäddans bo. Om gammalgäddan ropar "fisksoppa" ska alla fiskarter ut. Då du ropar "gäddan kommer", pilar alla fiskar kvickt tillbaka till sitt bo medan du försöker fånga så många som möjligt. De som blir fångade blir gäddor. Den sist infångade kan vara gädda nästa gång.

Avsnitt 3

DET HÄR AVSNITTET HANDLAR OM DJURENS LIVSMILJÖER.

Böcker i det här avsnittet:

Den mycket hungriga larven av Eric Carle och *Lilla Kotten får besök* av Lena Andersson

Lästips

Fantastiska fakta om djur i skogen
av Maja Säfström

*Mina första arktiska djur och Mina första
Nordiska djur* av Emma Jansson

*Svenska däggdjur: lekfullt illustrerade fakta
om våra vilda vänner* av Sara Hjelmstedt
& Mattias Adolfsson

*Lilla veterinärskolan: Kaniner och marsvin
från nos till svans* av Sara Klinga Myr

Stivens fat är utan mat
av Ted Forsström och Åsa Lucander

Rörelsetips

Lek Lejonjakt:

Lekinstruktionen hittar du exempelvis på
Folkhälsans lekdatas: lekar.folkhalsan.fi.
Läs "ramsans" med inlevelse och gör rörel-
sorna tillsammans enligt instruktionerna.

Aktiviteter

- Olika djur**
Ni läser böckerna och funderar på djurens livsmiljöer.
Använd: böckerna *Den mycket hungriga larven* och
Lilla Kotten får besök.
- Var bor djuren?**
Ni pratar om var djuren lever och om deras boplatser.
Använd: papper, färgpennor, vattenfärger, pensel, lim
och bilagan med bildkort på djur.
- Vilka djur kan bo hos oss?**
Ni resonerar kring hur djur lever och hur vi kan värna
om djuren.
Använd: bilagan med textkorten om djur och vad de
gör samt sax och lim.
- Djur på lur**
Ni leker en rörelselek ute om djurens olika livsmiljöer.
Använd: mobiltelefon eller rytminstrument och ev.
rockringar.

OLIKA DJUR

Läs böckerna, jämför djuren i dem och diskutera djurens livsmiljöer.

Frågor till boken:

- Hur tror du att det kommer sig att ägget blir en larv, sedan en puppa och till sist en fjäril?
- Har du någonsin tänkt på varifrån färgen till fjärlens vingar kommer?
- Har du själv sett en larv eller fjäril? Hur såg den ut i så fall?
- Vad tror du att en larv äter på riktigt?
- Vilket djur är farbror Knutte egentligen? Vilka andra djur handlar Kotten-boken om?
- Vilken sorts djur är de – husdjur, vilda djur, däggdjur eller annat?
- Var bor de olika djuren i verkligheten?
- Vilka av dem har du sett själv? Var då i så fall?
- Har du tänkt på vilket djur lilla Lotta är?

Använd:

- Boken *Den mycket hungriga larven*.
- Boken *Lilla Kotten får besök*.

Att göra:

- Läs och bläddra i böckerna.
- Samtala om var djuren bor och lever.

Gör så här:

- Läs och bläddra i böckerna och samtala utgående från frågorna.
- Iaktta illustrationerna i böckerna och jämför detaljer på de olika djuren. Rikta barnets uppmärksamhet på exempelvis tassar, tänder, öron, päls/skinn, kroppsbyggnad och storlek.
- Fundera tillsammans på hur djurens utseende kan ge ledtrådar till deras livsmiljö och levnadsvanor.
- Lyssna noga på barnet, ta fasta på och spinn vidare på det hen beskriver.
- Ta reda på hur och var böckernas djur lever på riktigt ifall ni inte ännu vet det.
- Samtala om oss människor och fundera på vilket sorts djur vi egentligen är.
- Vilka andra djur har ni sett? Var och hur lever de?

Barnet lär sig:

- att lyssna
- att ta reda på
- att relatera det lästa till egna erfarenheter.

Om ni vill kan ni utgående från illustrationerna i boken om larven och/eller Kotten skapa liknande bilder av olika djur. Utforska tillsammans och resonera om vilken teknik som använts för att skapa illustrationerna. Ta fram papper i olika färger, sax, lim, vattenfärger och pennor och pröva er fram!

Läsförberedande:
Hörförståelse
Expressivt språk

HF

ES

VAR BOR DJUREN?

Diskutera var och hur djuren bor och hur det kommer sig att de lever just så här.

Läsförberedande:

Expressivt språk

Ordförråd

ES

OF

Använd:

- Papper.
- Färgpennor.
- Vattenfärger och pensel.
- Bilagan med bildkortet på djur.
- Lim.

Att göra:

- Rita en bild.
- Ta reda på vilka djur som bor under marken, på marken, i vattnet eller ovanför marken.

Gör så här:

- Rita och måla tillsammans en stor bild som föreställer ett landskap med jord, vatten, mark, gräs och himmel samt träd, blommor, myrstack mm.
- Ta fram bildkortet med djur och klipp ut dem medan bilden torkar.
- Samtala om djuren, vad de heter, hur och var de brukar leva och bo.
- Fundera på vilka djur som bor i vattnet samt under, på och ovanför marken.
- Placera djuren på er bild medan ni samtalar.
- Ni kan klistra in bildkortet på bilden. Rita flera djur eller klipp ut färdiga bilder på djur och limma dem också.

Barnet lär sig:

- att förstå och använda orden ovanför, under och på
- att härleda och tänka logiskt
- att argumentera och förklara.

Om ni vill kan ni leka leken Gömma nyckel:

En av er gömmer ett föremål i rummet, medan du eller ni andra lämnar rummet för en stund. På given signal kommer du/ni in igen och får börja leta. Innan ni sätter i gång tipsar den som gömt föremålet på vilken höjd det lönar sig att söka genom att säga **fisk**, **fjäril** eller **fågel** (fisk = nära golvet, fjäril = på ögonhöjd, fågel = högt uppe). Leken blir ännu mer "djuraktig" när ni gömmer ett leksaksdjur, ex. en giraff och kallar leken "Gömma giraff".

VILKA DJUR KAN BO HOS OSS?

ES

FM

Läsförberedande:

Expressivt språk

Fonologisk medvetenhet

Fundera på vilka djur som kan bo hos oss och vilka som inte kan göra det.

Använd:

- Textkorten med djur och vad de gör.
- Sax och lim.

Att göra:

- Läs på textkorten och samtala om vad djur brukar göra.
- Fundera på vilka djur som bor med människor och vilka som bor i naturen.

Gör så här:

- Klipp ut textkorten så att djuret och det som djuret gör hänger ihop. Vik och limma ihop korten så att djurets namn står på den ena sidan och det som djuret gör står på den andra.
- Läs upp djuren på korten och samtala om dem. Du kan fråga:
 - Vilka djur bor på bondgården?
 - Vilka djur lever vilt i naturen?
 - Vilka djur kan leva tillsammans med människor inomhus?
 - Vilka djur är sällskapsdjur?
 - Vilken är skillnaden mellan husdjur och sällskapsdjur?
- Sedan kan leken börja! Bred ut korten framför er.
- Läs på ett kort i taget vad djuret brukar göra och fundera på vilket djur det kunde vara.
- Du kan ge tips genom att ljuda begynnelsebokstaven i djurets namn.
- Vänd sedan på kortet och kolla om bokstaven står först.
- Ni kan också leka så här: Välj turvis ett kort och börja med att titta på djurnamnets ordbild och ljuda begynnelsebokstaven. Läs sedan djurets namn. Fundera på var och hur djuret lever.
- Vänd därefter kortet och läs.
- Fundera också på av vilken orsak djuret gör så här.
 - Tror ni att djuret gillar att göra det här?
 - Vad brukar det här djuret också göra? Vilka andra djur gör lika?
- Samtala om att alla djur ska behandlas med respekt. Vad betyder det?
 - Hur ska man sköta och ta hand om tama djur?
 - Hur kan man respektera de vilda djuren i naturen?

Barnet lär sig:

- att tänka efter och resonera
- att djur lever på olika sätt
- att kategorisera djur enligt miljö och levnadsvanor.

Om ni vill kan ni leka Ett skepp kommer lastat:

Repetera först skillnaden mellan vilda djur, husdjur och sällskapsdjur. Börja leka genom att kasta bollen och säg: "Ett skepp kommer lastat med VILDA DJUR." Den som fångar bollen säger ex. lejon och kastar bollen vidare till nästa som säger lejon och ex. igelkott. Fortsätt så här tills ni räknat upp några vilda djur. Nu byter ni till HUSDJUR och därefter till SÄLLSKAPSDJUR.

Lek ute en rörelselek om djur och deras livsmiljöer.

Använd:

- Mobiltelefon eller ett rytminstrument.

Att göra:

- Märk ut olika djurvärldar i sanden.
- Lek en rörelselek tillsammans.

Gör så här:

- Ringa in det område ni leker på, en sandplan eller stenplattor. Rita inom det 4–6 rutor. På stenplattor kan ni använda utekriter.
- Märk varje ruta med en egen djurvärld såsom bondgården, havet, jungeln, gräset, "under marken", skogen och luften. Fundera tillsammans på vilka världar ni ska välja och hur ni märker ut dem.
- Sedan kan leken börja!
- Lägg på musik på mobiltelefonen och rör er fritt inom det utsatta området.
- Efter en stund stannar du upp musiken och då stannar barnen upp och kollar i vilken ruta de står.
- Nu får ni välja ett djur som passar in i den djurvärlden och visa hur djuret rör sig och låter.
- Uppmuntra till att hitta på olika djur, låt leken gå relativt snabbt så att barnen inte hinner styra i vilken ruta de hamnar.
- Om du vill kan du spela på ett (rytm)instrument i stället för att spela musik.

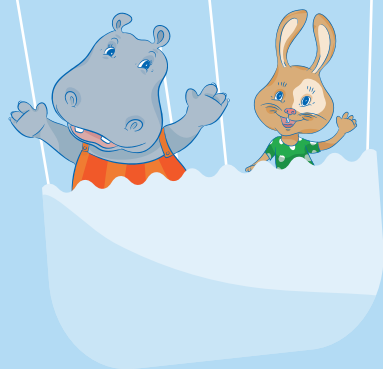
Barnet lär sig:

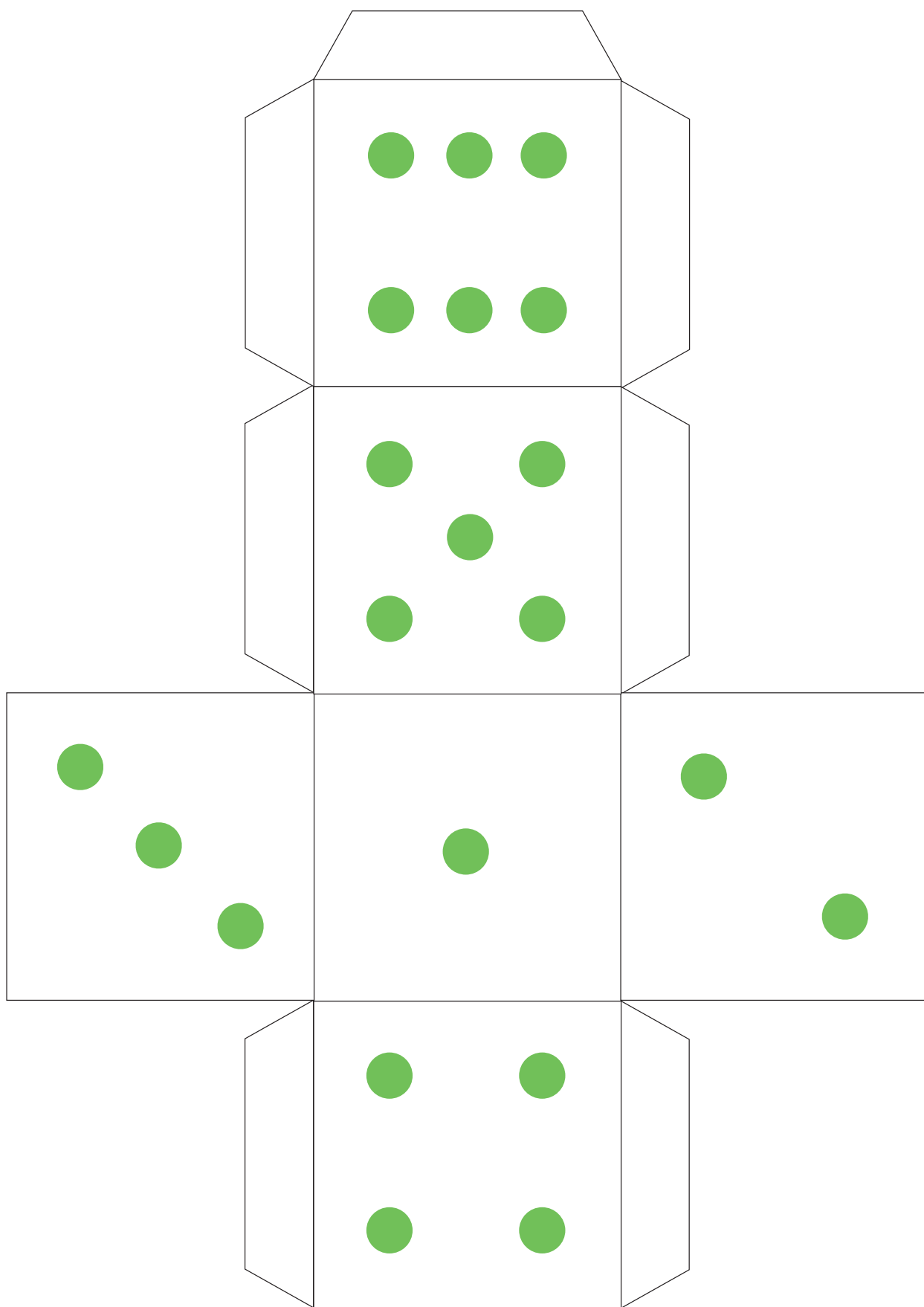
- att snabbt plocka upp ord ur sitt ordförråd
- att vara uppmärksam och att reagera snabbt
- impuls kontroll och självreglering.

Om ni vill kan ni leka Fånga musen:

Ta fram ca 30 cm snöre, en stor knapp och en plastmugg. Bind knappen i ändan av snöret och sätt er på golvet. En är mus och håller i snöret. En annan är musfångare. Musen lägger knappen på golvet och håller i snöret. Musfångaren ska försöka fånga musen genom att lägga muggen på knappen. Hen säger: "inte nu... men nu!" Då drar musen blit snabbt undan knappen genom att rycka i snöret. Lyckades musfångaren fånga musen?!

BILAGOR

Vem gal?

tuppen

Vem kvackar?

ankan

Vem gnägger?

hästen

Vem bräker?

fåret

Vem kacklar?

hönan

Vem jamar?

katten

Vem brummar?

björnen

Vem surrar?

biet

Vem kvittrar?

fågeln

Vem skäller?

hunden

Vem piper?

musen

Vem grymtar?

grisen

Vem råmar?

kon

Vem kuttrar?

duvan

Vem väser?

ormen

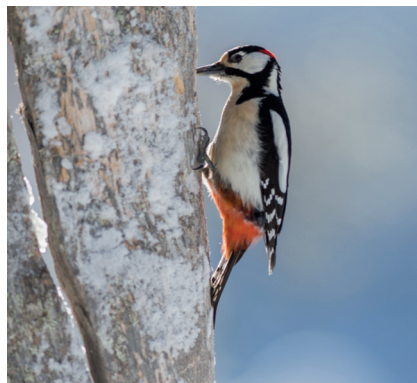
Vem ylar?

vargen

KRYSSA FÖR DE FÅGLAR NI SER. Du kan rita ett kryss på raden varje gång du ser fågeln.

Gräsand (hanne)

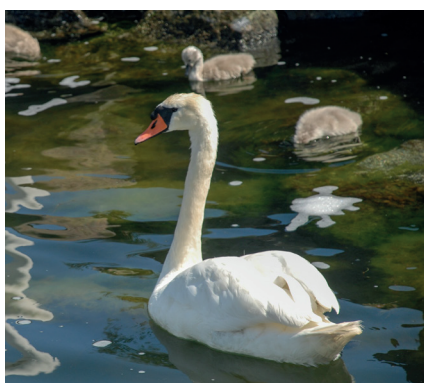
Hackspett

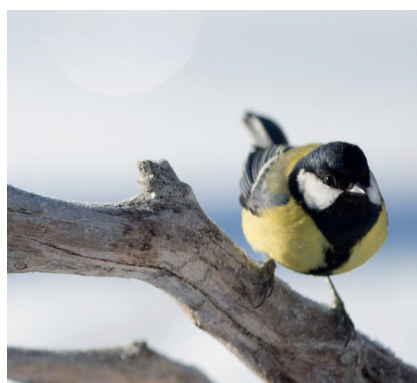
Kråka

Skrattmås

Svan

Talgoxe

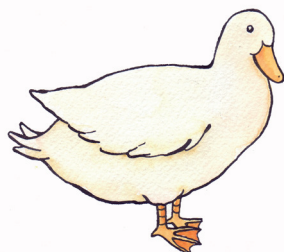

Örn

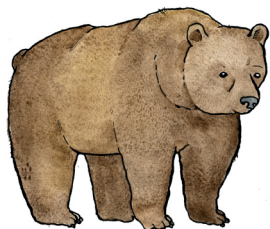
Rita fågeln här.

Annan fågel,
vilken?

	BIET	Vem bygger en stack av barr och "talar" med hjälp av dofter?
	MYRAN	Vem glider fram på en mjuk fot och bär sitt hus på ryggen?
	SNIGELN	Vilken insekt har prickar på sitt skal och äter bladlöss?
	NYCKELPIGAN	Vem kommer ut ur en puppa och har färggranna vingar?
	FJÄRILEN	Vem har åtta ben och fångar sin mat med nät?
	SPINDELN	Vilken insekt sticks och suger blod för att kunna lägga ägg?
	MYGGAN	Vem krälar i myllan och hjälper till med nedbrytningen?
	DAGGMASKEN	Vem dricker nektar ur blommorna och gör honung av det?

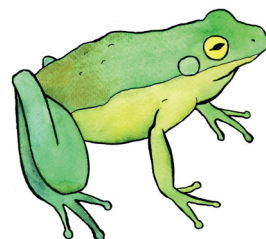
en anka

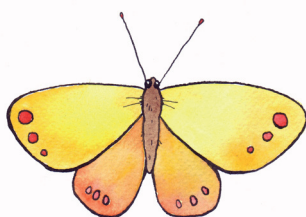
en björn

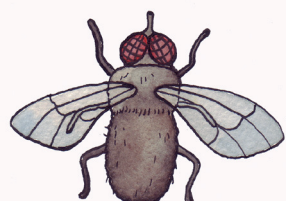
en ekorre

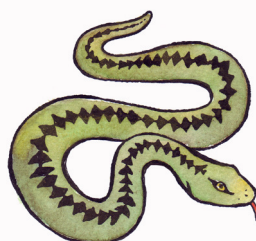
en groda

en fjäril

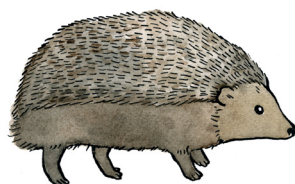
en fluga

en huggorm

en hare

en igelkott

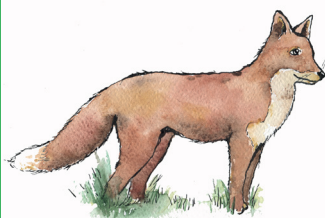
en säl

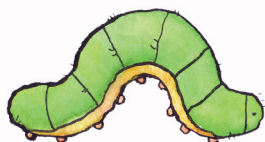
en mus

en myra

en räv

en larv

en daggmask

en nyckelpiga

lägger rom	FISKEN	ger oss mjölk	KON
gör honung	BIET	värper ägg	HÖNAN
bär oss när vi rider	HÄSTEN	bygger en stack	MYRAN
samlar nötter	EKORREN	väver nät	SPINDELN
fångar fisk	HAVSÖRNEN	leder blinda	HUNDEN

 folkhälsan

folkhalsan.fi/fhille